

Προς το Προεδρείο της Βουλής των Ελλήνων

ΑΝΑΦΟΡΑ

Προς: Α: τον κ. Υπουργό Υγείας

Β. την κ. Υπουργό Κοινωνικής Συνοχής & Οικογένειας

Θέμα: «Ανακοίνωση της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ)»

Η Βουλευτής Παναγιού (Γιώτα) Πούλου καταθέτει ως Αναφορά, κατ' άρθρο 125 ΚτΒ, προς τους κ.κ. Υπουργούς Υγείας και Κοινωνικής Συνοχής & Οικογένειας το από 01/12/2025 με αρ. πρωτ. 1575 Δελτίο Τύπου με Ανακοίνωση της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ) με τίτλο «Τώρα μιλάμε εμείς, τα άτομα με αναπηρία, για τα ζητήματά μας - Παρουσίαση αποτελεσμάτων 1ου Τακτικού Βαρόμετρου Δικαιωμάτων Ατόμων με Αναπηρία», με την οποία παρουσιάζονται τα αποτελέσματα του 1ου Τακτικού Βαρόμετρου Δικαιωμάτων του Παρατηρητηρίου Θεμάτων Αναπηρίας της Ε.Σ.Α.μεΑ., που έλαβε χώρα πανελλαδικά από τις 7/10/2025 έως τις 3/11/2025 και σε δείγμα 2.716 άτομα με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις. Όπως αναφέρει χαρακτηριστικά η Ανακοίνωση, «κανονικά η ίδια η κυβέρνηση θα έπρεπε να ξεκινάει από τα ευρήματα του Βαρόμετρου για να προχωρήσει σε πολιτικές που βελτιώνουν την καθημερινότητα του πολίτη» και «τα αποτελέσματα του Βαρόμετρου αποπνέουν ένα αίτημα, μία ανάγκη αυτοδιάθεσης, χειραφέτησης, να ξεφύγουμε από αποκλεισμούς και διακρίσεις, βγαίνει ένα μήνυμα εγρήγορσης και πιο μεγάλης ριζοσπαστικοποίησης, όχι μόνο του αναπηρικού κινήματος αλλά συνολικά της ελληνικής κοινωνίας που σκληρά προσπαθούν να την πάνε όλο και πιο συντηρητικά και φοβικά».

Αντίγραφο του Δελτίου Τύπου της Ανακοίνωσης επισυνάπτεται στο παρόν.

Παρακαλούμε για την απάντηση και τις ενέργειές σας, καθώς και για τη σχετική ενημέρωσή μας.

Αθήνα, 2 Δεκεμβρίου 2025

Η καταθέτουσα Βουλευτής

Παναγιού (Γιώτα) Πούλου

Αθήνα: 01.12.2025
Αρ. Πρωτ.: 1575

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Ε.Σ.Α.μεΑ.: Τώρα μιλάμε εμείς, τα άτομα με αναπηρία, για τα ζητήματά μας - Παρουσίαση αποτελεσμάτων 1ου Τακτικού Βαρόμετρου Δικαιωμάτων Ατόμων με Αναπηρία

Σε συνέντευξη Τύπου παρουσιάστηκαν τα αποτελέσματα του 1^{ου} Τακτικού Βαρόμετρου Δικαιωμάτων του Παρατηρητηρίου Θεμάτων Αναπηρίας της Ε.Σ.Α.μεΑ., που έλαβε χώρα πανελλαδικά από τις 7/10/2025 έως τις 3/11/2025 και σε δείγμα 2.716 άτομα με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις, τη Δευτέρα 1 Δεκεμβρίου 2025. Τη συνέντευξη Τύπου, που μεταδόθηκε διαδικτυακά [και μπορείτε να την βρείτε εδώ](#) συντόνισε η δημοσιογράφος της ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ **Σοφία Χρήστου**. Μίλησε ο πρόεδρος της Ε.Σ.Α.μεΑ. **Ιωάννης Βαρδακαστάνης**, σχολίασαν οι δημοσιογράφοι **Γιώργος Σακκάς** (ΒΗΜΑ) και **Βασιλική Αγγουριδη** (News4Health, Euraktiv) ενώ την παρουσίαση της έρευνας έκανε η κ. **Φανή Προβή**, επιστημονική υπεύθυνη του Παρατηρητηρίου Θεμάτων Αναπηρίας και Στέλεχος της Ε.Σ.Α.μεΑ..

Σε μια σύντομη εισαγωγή ο κ. **Βαρδακαστάνης** τόνισε τη σημασία της έρευνας του Βαρόμετρου, καθώς για πρώτη φορά τα ίδια τα άτομα με αναπηρία μιλούν για το πώς βιώνουν την καθημερινότητά τους, την πραγματικότητά τους, πως βιώνουν την αντιμετώπιση της Πολιτείας και της κοινωνίας προς τους ίδιους: «Εμπλουτίζεται η συζήτησή μας με πραγματικά στοιχεία για το πώς τα άτομα με αναπηρία αδιαμεσολάβητα και αυθεντικά ζητούν να εξελίσσονται τα θέματα που τους απασχολούν για να μπορούν να απολαύσουν τα δικαιώματά τους επί ίσοις όροις με τους άλλους πολίτες. Και αυτό είναι πολύ σημαντικό και για εμάς που έχουμε την εντολή μέσα από τις δημοκρατικές διαδικασίες των φορέων μας, να παρακολουθούμε, να οδηγούμε, να παρεμβαίνουμε, να διεκδικούμε για αυτά τα θέματα. Ταυτόχρονα είναι και πολύ σημαντικό και για αυτούς που σχεδιάζουν πολιτικές να ακούν και τη φωνή μας μέσα από έρευνες των ίδιων των ατόμων με αναπηρία. Με αυτό τον τρόπο θα συνεχίσουμε, δίνοντας φωνή στους πλέον αποκλεισμένους, τις γυναίκες και τα κορίτσια με αναπηρία, όσους διαβιούν στα ιδρύματα, στις ξεχωριστές κατηγορίες που αντιμετωπίζουν ειδικά ζητήματα διακρίσεων και αποκλεισμού».

Η σύνοψη των αποτελεσμάτων και τα βασικά συμπεράσματα του Τακτικού Βαρόμετρου παρουσιάστηκαν από την επιστημονική υπεύθυνη του Παρατηρητηρίου Θεμάτων Αναπηρίας και Στέλεχος της Ε.Σ.Α.μεΑ. **Φανή Προβή** και [επισυνάπτεται](#). Επίσης η κ. Προβή διάβασε και σχόλια όσων πήραν μέρος στην έρευνα καταθέτοντας προσωπικές μαρτυρίες, βιώματα και αγωνίες.

Πολύ συνοπτικά, η κ. Προβή ανέφερε:

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ, ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

Ελ. Βενιζέλου 236, Ηλιούπολη 16341
236, El. Venizelou str., 16341 Ilioupoli, Greece
T: +30210.9949837, F: +30210.5238967
esaea@otenet.gr, www.esamea.gr

Μέλος των / Member of:

EUROPEAN
DISABILITY
FORUM

- 4 στα 10 άτομα με αναπηρία, χρόνια ή/και σπάνια πάθηση είναι λίγο ή καθόλου ενημερωμένα σχετικά με τα δικαιώματά τους λόγω της αναπηρίας/πάθησης.
- Οι αναφορές σε δημόσιες υπηρεσίες ως πηγές ενημέρωσης για τα δικαιώματα, συγκεντρώνουν μονοψήφια ποσοστά.
- Πρώτη ως πηγή ενημέρωσης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία αναφέρεται η Ε.Σ.Α.με.Α., ακολουθούν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και οι σύλλογοι/οργανώσεις ατόμων με αναπηρία/χρόνιων παθήσεων
- Αναφορικά με την προβολή των ζητημάτων της αναπηρίας στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ), το μεγαλύτερο ποσοστό, δηλαδή το 33,4% του δείγματος, απάντησε ότι δεν έτυχε πρόσφατα να παρακολουθήσουν ή να ακούσουν κάποια εκπομπή ή να διαβάσουν κάποιο δημοσίευμα για τα άτομα με αναπηρία.
- Στο ερώτημα «Σε γενικές γραμμές, πως πιστεύετε ότι αντιμετωπίζονται τα άτομα με αναπηρία από την ελληνική κοινωνία;», μόνο το 8% των ατόμων με αναπηρία/χρόνιες παθήσεις θεωρούν ότι η αναπηρία αντιμετωπίζεται ισότιμα στην ελληνική κοινωνία. Η επικρατέστερη απάντηση είναι πως η αναπηρία αντιμετωπίζεται με «στερεότυπα και προκατάληψη» (56,1%), ακολουθεί η απάντηση «με οίκτο λύπηση» (34%) και έπεται η «αμηχανία» (33,2%).
- 1 στους 2 έχει αισθανθεί «πολλές» και «αρκετές φορές» άδικη μεταχείριση/διάκριση σε κάποιο τομέα της ζωής του, κατά τη διάρκεια των τελευταίων 6 μηνών.

ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ

- 6 στους 10 αντιμετωπίζουν «Πάντα/συχνά» ή «Μερικές φορές», εμπόδια προσβασιμότητας στις δημόσιες υπηρεσίες, στις δομές υγείας, καθώς και στους δημόσιους, κοινόχρηστους χώρους.
- Στην εργασία, το 56%
- Στην εκπαίδευση το 66%
- Το 72% των ατόμων με αναπηρία που χρειάζεται υποστηρικτική τεχνολογία για να μπορεί να πλοηγηθεί στο διαδίκτυο, δεν την διαθέτει.

ΕΡΓΑΣΙΑ

- Το 82% των νέων 15-24 ετών και το 49,2% των ατόμων ηλικίας «25-34 ετών» δεν έχουν εργαστεί ποτέ.
- Στις ηλικίες 35 έως 54 ετών, μόνο το 44,3% του συνόλου των συμμετεχόντων με αναπηρία ή/και χρόνιες παθήσεις (ανεξαρτήτως σοβαρότητας της αναπηρίας) εργάζεται κατά το διάστημα αναφοράς.
- Μόνο το 33% όσων αναφέρουν σοβαρή αναπηρία είναι ενταγμένο στην εργασία.

ΒΙΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

- Το ¼ των ατόμων με αναπηρία/χρόνιες παθήσεις διαβιούν σε νοικοκυριά με συνολικό μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα -εκτός των προνοιακών ενισχύσεων και επιδομάτων- το οποίο κυμαίνεται σε επίπεδα έως 600 ευρώ.
- Το 75% των ατόμων με αναπηρία (με μέτριους ή σοβαρούς περιορισμούς δραστηριότητας) εκτιμάται ότι διαθέτει μηνιαίο διαθέσιμο ατομικό εισόδημα από 0 έως 675 ευρώ το μήνα, ενώ τα ¼ των ατόμων με σοβαρούς περιορισμούς/σοβαρή αναπηρία εκτιμήθηκε ότι τοποθετούνται σε ατομικά εισοδήματα από 0 έως 600 ευρώ μηνιαίως.
- Το 50% των ατόμων με αναπηρία (με μέτριους ή σοβαρούς περιορισμούς δραστηριότητας) διαθέτει μηνιαίο ατομικό εισόδημα έως 385 ευρώ.
- Το ένα (1) στα δύο (2) άτομα με αναπηρία ή/και χρόνια πάθηση (48,6%), αντιμετωπίζει μεγάλη ή/και ακραία (πλήρης αδυναμία) δυσκολία κάλυψης των βασικών εξόδων στέγασης. Μόνο το 13,4% του δείγματος δεν αντιμετώπισε καμία δυσκολία στην κάλυψη των δαπανών στέγασης.
- Η συντριπτική πλειονότητα των ατόμων με αναπηρία δεν έχει την οικονομική δυνατότητα να ανταπεξέλθει σε εξειδικευμένες ανάγκες που σχετίζονται με την αναπηρία, χρόνια ή/και σπάνια πάθηση, όπως εξειδικευμένες υπηρεσίες φροντίδας, αποκατάστασης ή εκπαίδευσης, αγορά φαρμάκων και αγορά τεχνικών βοηθημάτων.
- 4 στους 10 επωμίζονται πρόσθετο κόστος διαβίωσης ανώτερο των 300 ευρώ ανά μήνα, προκειμένου να καλύψουν τις εξειδικευμένες ανάγκες της υγείας τους, ενώ το 1/5 των ατόμων με αναπηρία/χρόνιες παθήσεις αντιμετωπίζουν δαπάνες που υπερβαίνουν τα 500 ευρώ τον μήνα.

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΔΙΑΒΙΩΣΗ

- 4 στα 10 άτομα με αναπηρία (40,4%) αντιμετωπίζουν «μεγάλη δυσκολία» ή «δεν μπορούν καθόλου» να ολοκληρώσουν καθημερινές ή συνήθεις δραστηριότητες χωρίς να λάβουν υποστήριξη ή βοήθεια από άλλο άτομο.
- 8 στους 10 βασίζονται στην βοήθεια του οικογενειακού ή του φιλικού/κοινωνικού περιβάλλοντος, προκειμένου να καλύψουν τις καθημερινές τους ανάγκες
- Μόνο το 3,3% του δείγματος, δηλαδή 90 άτομα, βρέθηκε ότι κάνουν χρήση της υπηρεσίας του «Προσωπικού Βοηθού για άτομα με αναπηρία».

ΤΟΜΕΑΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

- 7 στους 10 θεωρούν ότι δεν απολαμβάνουν την αποτελεσματική προστασία των νόμων και της δικαιοσύνης, σε περιπτώσεις που έρχονται αντιμέτωπα με παραβιάσεις των δικαιωμάτων τους.
- 4 στους 10 αναφέρουν ότι κατά τα τελευταία τρία (3) χρόνια έχουν βιώσει κάποιες μορφής βία ή παρενόχληση (σωματική, ψυχολογική, σεξουαλική ή άλλης μορφής).

- Ποσοστό 4% του δείγματος κάνει αναφορά σε βιώματα σωματικής ή σεξουαλικής βίας, ενώ ποσοστό της τάξεως του 25% αναφέρει ότι έχει αντιμετωπίσει ψυχολογική/συναισθηματική βία.
- Το ¼ των ατόμων με αναπηρία που έχουν δεχθεί σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική ή άλλη μορφής βία/παρενόχληση, δεν το έχουν αναφέρει σε κανέναν, ούτε έχουν καταγγείλει το περιστατικό στους αρμόδιους φορείς.
- Το 11,4% του δείγματος απάντησε ότι κατά τα τελευταία 2 χρόνια αντιμετώπισαν κάποια κατάσταση έκτακτης ανάγκης όπως πλημμύρα, σεισμό, ή πυρκαγιά. Τα 3/4 αυτών των ατόμων, δεν έλαβαν έγκαιρα βοήθεια και υποστήριξη.

Στο σχόλιο του ο κ. **Σακκάς** ανέφερε τη σημασία της συγκεκριμένης έρευνας στην παραγωγή πολιτικών από πλευράς Πολιτείας. «Από τα ευρήματα διαπιστώνουμε ότι κάποιες παθογένειες που βλέπουμε σε όλη την κοινωνία όπως η βία εδώ βλέπουμε ότι είναι πολύ υψηλότερα από τον γενικό πληθυσμό. Την ίδια στιγμή μου κάνει πολύ μεγάλη εντύπωση που ο υπουργός υγείας ανακοίνωσε σφυγμομέτρηση που "συμφέρει" την κυβέρνηση για την αντίληψη που έχουν οι πολίτες όταν νοσηλεύονται στο ΕΣΥ και η οποία επιδιώκεται να προβάλλεται από τα ΜΜΕ, την ώρα που κανονικά η ίδια η κυβέρνηση θα έπρεπε να ξεκινάει από τα ευρήματα του Βαρόμετρου για να προχωρήσει σε πολιτικές που βελτιώνουν την καθημερινότητα του πολίτη. Θα έπρεπε να ήσασταν ο επίσημος συνομιλητής της Κυβέρνησης για αυτά τα θέματα. Παράλληλα να αναφερθώ σε κάποιες πολύ ωραίες λέξεις όπως "συναίσθηση", "ενσυναίσθηση" και "συμπερίληψη" που πολλές φορές ο κόσμος δεν συνειδητοποιεί τι ακριβώς σημαίνουν απλά το λέμε για να το λέμε, είμαι συμπεριληπτικός, μπαίνω στα παπούτσια του άλλου. Τελικά αποδεικνύεται από τα στοιχεία του Βαρόμετρου ότι αυτό δεν συμβαίνει. Να αναφέρω επίσης ότι είναι και θέμα παιδείας και ο στιγματισμός και τι σημαίνουν οι λέξεις που χρησιμοποιεί ο καθένας και πως τοποθετείται και ποιόν έχει απέναντί του. Ίσως το θέμα της εκπαίδευσης να είναι μία νέα επόμενη έρευνα, που να φαίνεται εάν μπορεί το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα να είναι ισότιμο για όλους».

Από την πλευρά της η κ. **Αγγουριδη** επεσήμανε: «Θα ήθελα να αποφύγω τα δημοσιογραφικά κλισέ, όπως "γροθιά στο στομάχι" όμως αυτή είναι η πραγματικότητα όπως περιγράφεται από τα αποτελέσματα της έρευνας. Εδώ βλέπουμε μία άλλη Ελλάδα που περιγράφεται από όσους συμμετείχαν στην έρευνα. Τα ευρήματα της έρευνας είναι και σαφή και ανησυχητικά, κρούουν τόσους πολλούς κώδωνες κινδύνου που θα έπρεπε ήδη η Πολιτεία να τα έχει πάρει και να τα έχει κάνει σημαία, οδηγό, για να βελτιώσει τα πράγματα. Παρά τις νομοθετικές προβλέψεις παρά τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες, παρά τη ρητορική περί Κοινωνικής Συνοχής, η πραγματικότητα για τα άτομα με αναπηρία εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από εργασιακό αποκλεισμό, από μεγάλη εξάρτηση από το οικογενειακό περιβάλλον και από ένα τεράστιο πρόσθετο κόστος διαβίωσης που συχνά καθορίζει όχι μόνο την ποιότητα ζωής αλλά και τη δυνατότητα συμμετοχής στην κοινωνία. Σκληρά νούμερα χωρίς συναισθήματα περιγράφουν ακριβώς το τι συμβαίνει. Μιλάμε για ανεξάρτητη διαβίωση και δεν

έχουμε σχεδόν διασφαλίσει την επιβίωση. Η οικογένεια δεν είναι επιλογή, είναι ξεκάθαρα έλλειψη επιλογών. Τι να πούμε για τον εργασιακό αποκλεισμό, η πλέον παραγωγική ηλικία δεν έχει εργαστεί ποτέ! Κ. Προβή τα ευρήματα της έρευνας που πραγματοποιήσατε δείχνουν ακριβώς τι χρειάζεται να γίνει: στήριξη στο εισόδημα, προσωπική βοήθεια, προσβάσιμες μετακινήσεις, υποστηρικτικές τεχνολογίες, πραγματικές ευκαιρίες στην αγορά εργασίας και οι πολιτικές για την ανεξάρτητη διαβίωση και την επιβίωση δεν μπορούν να αντιμετωπίζονται ως συμπληρωματικές. είναι θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα και ταυτόχρονα όροι αξιοπρέπειας».

Ο πρόεδρος της Ε.Σ.Α.με.Α., **Ιωάννης Βαρδακαστάνης**, στο κλείσιμο, έδωσε το στίγμα της επόμενης μέρας:

«Θέλω να πω κάτι που δεν συζητάμε πολύ στην Ελλάδα . Βρισκόμαστε σε ένα νέο ιστορικό κύκλο που δεν έχει σωστά ψηλά στην ατζέντα του την ποικιλομορφία (diversity), την ισότητα, τη συμπερίληψη. Πλέον μετά και την εκλογή Τραμπ κυριαρχεί μια δυσανεξία για τα θέματα ισότητας, όχι μόνο για τα άτομα με αναπηρία, αλλά συνολικά. Προάγεται ο διχασμός που οδηγεί σε αποκλεισμό και σε πιο ισχυρή άνιση μεταχείριση και αυτό αποτυπώνεται με πολύ σαφή τρόπο στις πολιτικές και στους προϋπολογισμούς και της ΕΕ και των κρατών μελών της . Η πρότασης της νέας Κομισιόν για το επόμενο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο στήριξης εξαφανίζει πόρους που μέχρι σήμερα οδήγησαν σε έργα προσβάσιμα και συμπεριληπτικά ενώ αν κανείς διάβαζε το πρόγραμμα για την ανάπτυξη που παρουσιάστηκε στο υπουργικό συμβούλιο την περασμένη εβδομάδα θα διαπίστωνε ότι ούτε η κυβέρνηση έχει ευοίωνες προοπτικές.

Τα αποτελέσματα του Βαρόμετρου αποπνέουν ένα αίτημα, μία ανάγκη αυτοδιάθεσης, χειραφέτησης, να ξεφύγουμε από αποκλεισμούς και διακρίσεις, βγαίνει ένα μήνυμα εγρήγορσης και πιο μεγάλης ριζοσπαστικοποίησης, όχι μόνο του αναπηρικού κινήματος αλλά συνολικά της ελληνικής κοινωνίας που σκληρά προσπαθούν να την πάνε όλο και πιο συντηρητικά και φοβικά

Αυτά ας τα δουν όσοι ετοιμάζουν γιορτές για την 3η Δεκέμβρη. Για εμάς η 3η Δεκέμβρη δεν είναι ημέρα ούτε για γιορτές ούτε για κλάματα. Η αναπηρία είναι μέρος της ανθρωπίνης ποικιλομορφίας όπως ορίζεται επίσης ρητά στο άρθρο 1 της Διεθνούς Σύμβασης των ΗΕ για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία. Συνεπώς μιλάμε για αγώνες, για διεκδικήσεις, και όπως λέω συχνά, εάν δεν είσαι στο τραπέζι που λαμβάνονται οι αποφάσεις, είσαι στο μενού του τραπέζιού. Για αυτό και "Τίποτα για εμάς χωρίς εμάς" και "Τίποτα χωρίς εμάς", και στην έρευνα».

Για περισσότερες πληροφορίες επικοινωνήστε με τον Πρόεδρο της Ε.Σ.Α.με.Α. κ. Ι. Βαρδακαστάνη στο κινητό τηλέφωνο [redacted]

ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ (Ε.Σ.Α.με.Α.)
NATIONAL CONFEDERATION OF DISABLED PEOPLE (N.C.D.P.)

Τώρα μπορείτε να ενημερωθείτε για όλες τις εξελίξεις στο χώρο της Αναπηρίας στην ιστοσελίδα της Ε.Σ.Α.με.Α.: www.esaea.gr ή www.esamea.gr.

Προσβάσιμο αρχείο Microsoft Word (*.docx)

Το παρόν αρχείο ελέγχθηκε με το εργαλείο **Microsoft Accessibility Checker** και δε βρέθηκαν θέματα προσβασιμότητας. Τα άτομα με αναπηρία δε θα αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην ανάγνωσή του.